

מפא"י כי כונתם היא תמה וטהורה. כל מטרם, הסבירו, להוציא את מוסרות הדת מן התחום הצר של המפד"ל ולתת להם גוף כללי-ישראלי.

השבו הובר, כי מסע הכיבוש של מפא"י נוצל, בסופו של דבר, למשהו הרבה יותר חמור מכך. הסתבר כי משרד הדתות והרבנות הראשית מהמים בידה של מפא"י מטבע עובר לסוחר — דחאק לשם מניעת בחירות.

ההמור! ההמור! דגמור! דגמור! מפא"י פוחדת מבחירות. זאת כבר יודע כיום אפי' לו מי שאינו מומחה פוליטי. לפני חודש מנעה עריכת בחירות לועידת ההסתדרות, בבזילה את הרוב הזועם שלה בחודש הפועל. הבצוע הרחיקה לכת עוד יותר: למרות היותה מיעוט בכנסת, הצליחה לגבש כוח שיאפשר לה לזכות גם את הבחירות לרשויות המקומיות.

כרגיל במישטר הקיים, היתה זו תוצאה של קנוניה. הקונה היתה, כרגיל, מפא"י. המכרים — כמעט כמו תמיד — היו הדיתיים-לאומיים. הממורה: הרכוש שצברה מפא"י מסביב למשרד הדתות ולרבנות. כאשר נידמה היה לראשי המפד"ל כי מפא"י עדיין מהססת, נקטו בתכסיס סחיטה: שר הפנים, הממונה על ביצוע ה- בחירות לרשויות המקומיות, הורה לפקידיו להתחיל בהכנות מעשיות לקראת בחירות אלה, במועדן. הכנות אלה דמו לגיוס הפי- גנתי של חיל-המילואים, הנועד להטיל אימה במחנה היריב. התכסיס הועיל. לוי אשכול זימן פגישה של כמה מראשי מפא"י והי- מפד"ל, הכריז: "מספיק משחקים. לגמור! לגמור!"

הדיתיים-לאומיים היו זהירים הפעם. הם לא מיהרו להתחייב לדתות את הבחירות לרשויות המקומיות, כל עוד לא דאגו תי-כפי מפא"י לכך, כי בוועדה הפנים של הכנסת יאושר תקנון שכל סעיף בו מכון לאפשר לשר הדתות להביא לידי בחירת רב ראשי שהוא מעוניין בו. הבחירות שיערכו בהת- אם לתקנון זה לא יהיו אלא מישחק תפל ומיותר, אשר תוצאותיו כבר נקבעו על- ידי המפד"ל: הנבחר יהיה הרב איסר יהודה אונטרמן.

כבר השבוע יבא שר הדתות ד"ר זרח ורפהטיג לאישור של הכנסת תקנון, בדבר עריכת הבחירות לרבנות הראשית. הרחיק הבריטניה. היה זה גילוי מדהים של זילזול גם באחד מערכי-היסוד של הדמוקרטיה. זאת ידעו גם הסוחרים עצמם. לכן ניסו להפוך על העיסקה ב- מליצות ושגבות. אשכול הסביר כי עריכת בחירות עתה תביא לתפוצת אינפלציוניות מניקות לכלכלה. אחרים בצמרת מפא"י — הודעים כי איומי הכלכליים של אשכול שוב אינם עושים את הרושם הדרוש ב- ציבור — חזרו לתכסיס הישן, העלו מן ה- מרתפים את הנימוק הביטחוני, אותו נימוק שמפא"י מסתירה מאחוריו כל מעשה נבלה. אך גם נימוק רבי-קסמים זה לא פעל הפעם בכל מלאו כוחו. אפילו יוהר הררי הליבראלי, שבמשך שנים התפרסם כתומך אדוק בכת הביטחוניסטיה, שוב לא האמין כי אומנם נימוקים ביטחוניים מחייבים דחיית הבחירות. במירק ליושב-ראש ה- כנסת ביקש החיכ הממשקין להעלות לדיון דחות את פרשת הקנוניה בין מפא"י והי- מפד"ל. הרת הגישה היא באקשה דומה. אך מבצע הקנוניה עצמה לא חששו כבר מדיון כזה. קולותיהם, יחד עם קולות הקהילינגים הערביים של מפא"י, יכריעו. התמורה ששולמה לדתיים — מלבד הבי- טחת רב ראשי מאנשי המפלגה ומיקון חוק המועצות הדתיות — מסמלת מאין כמות את עצם מהות המישטר. בהשראתו של לוי אשכול הבטיחה מפא"י לדתיים את השוחד הבא: מינוי פקיד בכיר של המפד"ל בראש האגף לחינוך תיכון במשרד החינוך, מינוי כמה פקידים דתיים במנגנון החוק, בחירת נציגים דתיים להנהלת צי"ם — היסול כמה תיקים בלתי-ניצמים שנפתחו נגד מוסדות פניונים של המפד"ל על עבירות כלכליות.

הנשיא

על מה חתמו, בעצם?

המעמד היה מרומם. אולם הישיבות של מועצת עיריית ירושלים היה מלא. אורחים רמי-מעלה באו לראות כיצד מקבל הנשיא ולמן שזר את אורחות הכבוד של הבירה. פניו של ראשי-העיר מרדכי איש-שלום זהרו, שעה שהוקראה מגילת הקלף התגיית. נר- סח המגילה, המפרטת את זכויותיו ומעליו-

תיו של שזר, חובר בידי ד"ר גדליהו אל- קושי, מורה בגימנסיה רחביה ומרצה ב- אוניברסיטה העברית. כמה מן הנוכחים עקבו במיוחד אחרי כל מליצה, שכן שמותיהם הנוססו בשולי ה- מגילה. לפתע זקפו אחדים מהם את ראשם. על פניהם הסתמן מבע של תימהון, כאילו שאלו את עצמם: "על מה, בעצם, חתמונו?" היו אלה חברי מועצת העירייה הדתיים, נציגי אגודת-ישראל והמפד"ל. מה שהדהים אותם היה קטע מתוך המגילה, ששיבחה את שזר על כי לימד בשעתו זכות על שבתאי צבי, היהודי האימרי, שהצליח להקים תנו- עה משיחית באמצע המאה ה-17.

"לא קראנו!" שבתאי צבי נתקבל כ- משיח על-ידי רוב יהודי אגן הים התיכון, ושמו הגיע גם לקהילות הגדולות במרום אירופה. רבבות יהודים האמינו כי הוא המשיח המצופה והם החלו עולים ירושלימה. אולם משעבר זמן ושעת הגאולה טרם באה, הפכה ההערצה הנלהבת לשינאה זר- עמת. שבתאי צבי הוכרז כמשיח-שקר, ובהשפעת הרבנים נאסר על-ידי התורכים והושלך לכלא איסטנבול. מרוב מרידות נגש את היהדות, מת כמוסלמי באלבניה.

שבתאי צבי כמצביא היהודים (תמונה משנת 1666) כבוד אורח הכבוד במקומו מונחו

גם לאחר מותו היו יהודים רבים ש- הוסיפו להאמין כי היה הגואל האמיתי, אך השם שבתאי צבי הפך ביהדות לשם של גנאי מעורר-סלידה. והנה, לפתע, הבחינו נציגי הדת בעיריית ירושלים כי הם מעלים על נס את שמו של שבתאי צבי. הם ישובו בשקט עד גמר הפסח, אך ברגע שהאורחים ניגשו לטעום מן הכיבוד, משכו את ראש העיר הצידה, פרצו בזעקה גדולה ומרה: "מה עשית לנו? זה לא ילך כך! יש לכתוב מיד מגילה אחרת ולהשמיד את המקורית!" איש-שלום הנהגם השיב: "הלא חתמתם!" "לא קראנו ליני שחתמונו!" טענו.

"אן — אן! ראש העיר ניסה להסביר להם, כי בכל זאת אינו יכול לקחת בחזרה את האיגרת שנמסרה באורח כה חגיגי ל- נשיא המדינה.

כבוד הנשיא במקומו מונה — אבל, או שתחליף את המגילה, או שמחר אין קיא ליציאה! הודיע קצרות הרב הילל ליברמן אדומי-הזקן, מהלל הסמינר למורות בית- יעקב של פועלי אגודת-ישראל. ראש העיר נכנע, ובבושת-פנים רבה נטל בחזרה את המגילה.

למחרת בבוקר הושב סופר סת"ם, וב- קולמוס-הנוצה צייר מגילה חדשה, ממנה נעדר שמו של שבתאי צבי.

פרשת בן-גל תשוב ותזעזע את צמרת השלטון במדינה. הפעם יגרמו להתפוצצות שני הצדדים כאחד: בן-גוריון פרס וזקני מפא"י. הרקע: הקו שבו נקט בן-גל במשפטו. פרס רצה שבן-גל יטול על עצמו בשקט את האחריות למעשה, מבלי להבהיר את המניעים שגרמו לכל הפעולה נגד המדענים הגרמניים. אך אזהדי הממונה המוחזק קבעו אחרת, ונראה כי גם גייסו חלק מן המנגנון הממלכתי לצרכי ההגנה על בן-גל.

גולדה מאיר בכל זאת תתפטר מן הממשלה. הפיוס בינה לבין בן-גוריון לא יחזיק מעמד, לאחר שהוברר כי הבטחת ראש הממשלה, ששמעון פרס לא יעסוק ביחסי-חוץ — לא קוימה. הפעם אין שרת החוץ נוסה להתפייס, ונראה כי תניש את התפטרותה תוך השבועות הקרובים. ההבדל: הפעם לא תגרור התפטרותה של גולדה את התפטרותם של השרים ספיר או אשכול.

לעומת זאת תתגבש ותלך החזית האנטי-בנוגוריונית בי- ממשלה. השותפים — זקני מפא"י, המפד"ל ואחדות-העבודה — ינקטו עמ- דות קיצוניות נגד עמדותיו של בן-גוריון, בתקווה כי דרך זו עשויה להחיש את הסתלקותו. לא מן הנמנע, כי בכמה מעמדותיהם יצטרף אליהם גם משה דיין.

הנלחט בשמעון פרס. מאבק ראשון בסידרה זו כבר נערך לאחרונה, כאשר התנגדו השרים אשכול, ספיר, דיין, שפירא ואלון להקמת המיכללה לבטחון, בה ראו מיבצר שלטוני נוסף של פרס.

מאבק נוסף בתוך מפא"י: סירובו של אבא אבן לקבל סגן חדש במשרד החינוך והתרבות. כל עוד חי עמי אסף, שקדם לו במשרד, השלים אבן עם נוכחותו של סגן בעל-סמכויות. עתה יתנגד לכך בחרי- פות, אף כי כמה מראשי מפלגתו סבורים כי אינו מתמצא בכל העניינים ה- מיקצועיים הקשורים בחינוך.

הממשלה תנקוט בכמה צעדים, המכוונים לשבור את הגל הנראה של מפסרות בקרי- קעות. הדחיפה ניתנה על-ידי סידרת הגילויים של העולם הזה, בהם הוכח כי מדיניות מכירת הקרקעות של מינהל המקרקעין הוא הגורם העיקרי לספסי- רות ולעליית המחירים. הצעד הממשי הראשון: הקפאת הבנייה באזורים ה- משמשים כמקדי הספרות בערים ה- שונות, בסענה כי השטח עשוי להיות מופקע לצרכי פיתוח. בצורה זו ייש- מט הבטחון בעלייה מתמדת של מחירי הקרקעות.

שגריר ישראל לשעבר בי ליבריה, איש אחדות-העבודה ירוחם כהן, יחזור שוב לשרות פעיל מטעם משרד החוץ. כהן, שמשך חוץ הוציא מן השרות והיו שי-ב'מאונס בישראל, יקבל בקרוב מי- נוי דיפלומטי חדש, כנראה באפריקה.

פנחס לבון יחדש את מאמציו הפוליטיים. הזירה: ה- מנעים בין שלוש מפלגות הפועלים לאיחוד. הוא ינסה להופיע כגורם פועלי עצמאי, להבטיח לעצמו מעמד בכל איחוד העשוי לקום בעתיד.

שעוריה בינלאומית עשר ייה להתלקח סביב ספרה של חנה ארנט בישראל. בן-גוריון עצמו התערב כדי למנוע בכל מחיר את תרגום הספר, החושף באובייקטיביות את אכזריות האשמה הרובצת על ההנהגה הציונית והיהודית לגבי אי- הצלת יהודי אירופה בימי ההשמדה.

התערבותו האישית של דאש-הממשלה ושל מנהיגים אחרים, אשר נמתחה עליהם ביקורת קטלנית בספר, עשויה להביא לתגובה חריפה של המחברת הסובבת.

עוד, יודיד ישראל יעוף בגרמניה. הפעם: פולקמאר הופר, מנהל משרד הבטחון הגרמני. הופר היה מעורב במאסרו הבלתי-חוקי של אחד מעורכי דר שפיגל, בעת הפרשה המפורסמת, ונאלץ עתה להתפטר. יתכן שלפני כן ייסור עדות מרשיעה ביותר נגד הבוס-לשעבר שלו, פראנק-יוזף שטראוס, ובמיקרה זה תציל רק החסינות הפרלמנטרית את שטראוס מאישום פלילי חמור.

הסוכנות היהודית עשויה להפוך לסוכנות נסיעות. אחרי שבמשך כל השנים היה קיים העקרון, כי הסוכנות היהודית אינה ממונת נסיעתם ארצה של יורדים, המעוניינים לחזור, ישפיע משה שרת על הסוכנות לשנות מדיניות זו. החלטה זו תכונן בעיקר לדרום-אמריקה, שם נמצאים אלפים רבים של יורדים מאוכזבים, אותם יבקש שרת להציג כעולים חדשים.

צפוי ברוגז זמני בין מפא"י לדתיים, על רקע פינוי בית הכנסת מדרית-המריבה ברחוב מלצ'ט בתל-אביב. הדתיים דרשו, וקיבלו, הצעת-חוק שתבטיח השארת בית-הכנסת במקומו, על אף פסיקת בית המשפט. אך מול הביקורת הכללית בכנסת, תסתמן נטייה במפא"י לוותר על סעיף הסרואקטיביות — אותו רואים הדתיים כחינוי. התוצאה המסתמנת: כניעת מפא"י לדתיים.